

SPIS TREŚCI

Rozdział I

NA POGRANICZU Z ROMANTYZMEM	7
Nazwa „pozytywizm” 7 Rówieśnicy 8 Geografia literacka 10 Nادیąganie zmian przed rokiem 1863 12 Przedburzowcy 13	

Rozdział II

BIĆ SIĘ CZY NIE BIĆ?	17
Młodzi i starzy – „czerwoni” i „biali” 17 Co na to autorytety literackie? 18 Rachunki po klęsce 19	

Rozdział III

FILOZOFOWIE I UCZENI	24
Szukanie drogowskazów 24 Na początku był Comte 25 Mill: użytyaryzm 26 Spencer: ewolucjonizm i organicyzm 27 Scjentyzm, czyli nadzieja w nauce 28	

Rozdział IV

POLSKIE DROGI FILOZOFII	31
Kilka uwag ogólnych 31 Początki, czyli atak na romantyzm 31 Scjentyzm i duchy: Julian Ochorowicz 32 Praca u podstaw 33 Co to jest praca organiczna? 34 Prus doradza, jak ulepszyć świat 35 Przymieszki socjalizmu 36	

Rozdział V

PROGRAMY I DEBATY LITERACKIE	38
„Stara” i „młoda” prasa 38 <i>My i Wy</i> 39 Kłopoty z rymotwórcami 39 Asnyk: apel o kompromis 41 Program prozy tendencyjnej 41 Poetyka prozy tendencyjnej 43	

Rozdział VI

„GAZECIARZE” I FELIETONY	45
Świetny rozwój prasy 45 Ilustracje 46 Nowość znakomita: felieton 48 Najwybitniejsi felietoniści 49 Z warsztatu mistrza Prusa 51 Litwos i Poseł Prawdy, czyli wielcy pod pseudonimami 55 Powroty po latach 56	

Rozdział VII

POZYTYWISTYCZNY PARNAS	58
Kilka uwag o parnasizmie 58 Asnyk 59 Konopnicka 61 Awanse bezimienne 63	

Rozdział VIII

REALIZM I NATURALIZM	66
Czym miał być realizm? 66 Poetyka utworów realistycznych 68 Co mówił Taine? 70 Realizm był i wcześniej, czyli o Balzaku 70 Stendhal i Dickens 73 Aż do naturalizmu 74 Najbardziej pożądane gatunki literackie 78	

Rozdział IX

SĄSIĘDZTWA LITERATURY	81
Malarze też ukazują realniej 81 Zachwycające podobieństwo, czyli fotografia 85 W teatrze 87	

Rozdział X

DOSTOJEWSKI	93
Nasze problemy z Rosją 93 Droga Dostojewskiego do arcydzieła 94 <i>Zbrodnia i kara</i> 96	

Rozdział XI

SIENKIEWICZ I HISTORIA	100
Obecność dziejów nieustanna 100	
Narodziny nowego pisarza 103	
Historia w <i>Potopie</i> 104	
Epos 106	
Przypadki i miłość 108	
Świat wartości bohaterów <i>Potopu</i> 110	
Polska jako przedmurze 113	
Po <i>Trylogii</i> 113	
Sława i spór 116	

Rozdział XII

W KORCZYNI I BOHATYROWICZACH	119
Nad Niemnem Elży Orzeszkowej – geneza 119	
Chwała zwyciężonym 121	
Te miejsca naprawdę istnieją 123	
Ludzie: kłótnie i zgoda 126	
Kobieta, miłość i „sprawa” 129	

Rozdział XIII

POWIEŚCI PRUSA	134
W drodze do powieści. Na przykład <i>Kamizelka</i> 134	
Zamiar: pisać inaczej niż Sienkiewicz 136	
LALKA 138	
Recenzenci trochę się pogubili 138	
Jeszcze o kompozycji 142	
Teatr świata? 143	
Wokulski 144	
Panna Izabela i miłość fatalna 148	
O politykowaniu 150	
Nieco o humorze Prusa 154	
PO LALCE 155	

Rozdział XIV

TEMATY	160
Chłopi i wieś 160	
Żydzi 165	
Dzieciństwo 172	
Miasto 179	
Kolej żelazna 184	

Rozdział XV

NA POGRANICZU Z MŁODĄ POLSKĄ	189
Lata równoległości 189	
Wobec następców 190	
Co nam zostało z ich pracy? 191	

ANTOLOGIA

TEKSTY DO ROZDZIAŁU I: NA POGRANICZU Z ROMANTYZMEM	194
Józef Szujski: Poetyczni młodzieńcy 194	
Jan Dobrzański: Zapiski literackie. Precz z rymopisami, weźcie się do prozy! 196	
Michał Bałucki: Nasze grzechy 197	
Michał Bałucki: Przegląd piśmienniczy 197	

TEKSTY DO ROZDZIAŁU II: BIĆ SIĘ CZY NIE BIĆ?	198
Felicjan Faleński: Zapłata po pracy 198	
Z Teki Stańczyka 199	
Józef Szujski: Obląkani (ballada z roku 1863) 199	
Bolesław Prus: Omyłka 201	

TEKSTY DO ROZDZIAŁU III: FILOZOFOWIE I UCZENI	205
John Stuart Mill: Co to jest utylitaryzm 205	

TEKSTY DO ROZDZIAŁU IV: POLSKIE DROGI FILOZOFII	207
Aleksander Świętochowski: Praca u podstaw (ogólne jej pojęcie) 207	
Ludwik Krzywicki: Idea a życie 209	

TEKSTY DO ROZDZIAŁU V: PROGRAMY I DEBATY LITERACKIE	210
Eliza Orzeszkowa: Kilka uwag nad powieścią 210	
Piotr Chmielowski: Utylitaryzm w literaturze 211	
Aleksander Świętochowski: My i Wy 212	
Julian Ochorowicz: Naprzód! 214	
Adam Asnyk: Dzisiejszym idealistom 215	
Adam Asnyk: Do młodych 216	

TEKSTY DO ROZDZIAŁU VI: „GAZECIARZE” I FELIETONY	216
Marceli Motty (Wojtuś z Zawad): De omnibus rebus et quibusdam aliis 216	
Jan Lam: Z Kronik lwowskich 217	
Bolesław Prus: Kronika tygodniowa 220	
Bolesław	

Prus: Wieża paryska **225** Antoni Słonimski: *Kroniki tygodniowe* Prusa **228** Henryk Sienkiewicz: Listy z podróży do Ameryki. Pobyt w New Yorku **230**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU VII: *POZYTYWISTYCZNY PARNAS* **232**
Felician Faleński: Zakończenie **232** Felician Faleński: Meandry (59, 86) **232** Adam Asnyk: [Między nami nic nie było...] **233** Adam Asnyk: Daremne żale **233** Adam Asnyk: Letni wieczór **234** Adam Asnyk: Nad głębiami (I, XXI, XXII) **235** Maria Konopnicka: [A kto ciebie będzie złotem...] **236** Maria Konopnicka: [Oj, szumi pole...] **237** Maria Konopnicka: [A jak ciebie...] **237** Maria Konopnicka: [A jak poszedł król na wojnę...] **237** Maria Konopnicka: Kubek **238** Maria Konopnicka: Rota **239** Bolesław Czerwieński: Czerwony sztandar **239**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU VIII: *REALIZM I NATURALIZM* **240**
Eliza Orzeszkowa: O powieściach T. T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle **240** Piotr Chmielowski: Młode siły **241** Bolesław Prus: *Farys* **243** Bolesław Prus: *Ogniem i mieczem*, powieść z lat dawnych Henryka Sienkiewicza **244** Tadeusz Żeleński (Boy): „Cudzoziemka” **245**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU XI: *SIENKIEWICZ I HISTORIA* **248**
Henryk Sienkiewicz: O powieści historycznej **248** Witold Gombrowicz: Sienkiewicz **249** Stanisław Bortnowski: Zdumiewająca popularność Sienkiewicza **251**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU XII: *W KORCZYNI I BOHATYROWICZACH* ... **252**
Czesław Miłosz: Rozbieranie Justyny **252** Eliza Orzeszkowa: Osoby [mające wystąpić w powieści *Nad Niemnem*] **254**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU XIII: *POWIEŚCI PRUSA* **255**
Stanisław Brzozowski: Bolesław Prus **255**

TEKSTY DO ROZDZIAŁU XIV: *TEMATY* **257**
Michał Bałucki: Dla chleba **257** Maria Konopnicka: Wolny najmity **258** Wiktor Gomulicki: „El mole rachmim...” **260** Wiktor Gomulicki: Balkon **261** Józef Ignacy Kraszewski: [Wrażenia z podróży koleją w latach 1858–1864] **262**

Tablice chronologiczne **264**

Indeks rzeczowy **269**

Indeks ważniejszych nazwisk **270**

Objaśnienia do ilustracji **273**